

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 13. JANUARJA 1916 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 20

Naša vztrajna predstraža na te-
žavnem zalezovanju sovražnika
na tirolski meji

Giacopone da Todi.

M. Herbert.

Ako si ogleduješ podobe slikarjev umbrijske šole, recimo, slike Francia ali Perugino, vidiš v njih nekaj jasnega in veselega, nekaj iskrenega in nežnega, kakor da se je vse to rodilo v višinah živočutenega življenja. In kako ljubka, skromna in razigrana se ti zdi pokrajina! Radi bi tam dihali in živeli, ker tu mora biti življenje prava slast. Kar začutimo, da so umetniki teh veselih in svetih del živeli tam, kjer je živel in peval Frančišek svetnik, brat solnca, gozda, zraka in polja, on, ki je cvetice ogo-varjal in zelišča blagoslavljal, ki se je pogovarjal z živalmi na polju, in ki je slavce klical za svoje bratce, ker pobožnost njegova je imela svoje korenine v ljubezni do stvari, čut njegov pa je bil poln jasnosti, ljubkosti in dobrote. V teh srečnih in bogoljubnih krajih, koder z Apeninov prijetne sape obpihavaajo pobočje Tibere, kjer višnjevo — dimasto ozadje zakriva daljavo, in kjer polje bohotno rodi, so se porajali v oni dobi v bogatih mestih, tudi lepi, jasni ljudje, nastopali so strogi svetniki asketi, ki jim je bila pa duša vedno polna ljubeznivosti.

Seveda, kar mislim poročati iz zgodovine, ki se pa čuje bolj kot legenda, pa priča tudi, kako so bili ljudje tedaj odurni in surovi, sebični in trdosrčni, polni zmot in trpljenja, ki se poraja v temnih zidovih, drugi zopet, kako so bili goreči in sveti, kakor nam sami jasno govori

Samostan sv. Pantaleona v Skoplju.

iz slik Francia in Perugino in drugih umetnikov.

Mesto Todi je bilo v trinajstem veku v bojih utrjeno in mogočno; tam so bivali prevzetni in častihlepni rodovi, v njem pa je bilo tudi mnogo svetih, častivrednih ljudi,

Na prastaro, utrjeno, s trojnim jarkom zavarovano mesto, zidano na griču, so legale večerne sence; mogočne, težke stavbe so dvigale kakor orjaki proti nebu svoje oborožene roke, kakor da bi znova pripovedovale sanje o človeški nepremagljivosti.

Da, v tem mestu, sredi vesele Umbrije, sredi najlepšega polja, je bilo vse temno in težko kakor mora — — polje in log sta

oči se je razdrobilo vse, kar ji je bilo drago in sveto. Bilo je, kakor bi visela med nebom in zemljo in iskala prostora, kamor naj stopi. Čutila je, da ne more biti nikdar več vesela, da se teža noči in boli nikdar več ne prežene iz njene duše. Čutila je bol, kakor jo čutijo oni, ki bol pride k njim kakor nekaj novega in tujega.

Vanna je danes pokopala svojo mla-

Beg srbske vojske v Albanijo.

ostala božja, to silno trdnjavo pa je zgradilo hudičevo sovraštvo ljudi proti ljudem. Tema in vojna teža se je v tej pozni uri pojavila tudi v stolnici todijški, in zopern hlad se je dvigal iz grobnic, kakor duh smrti in usode. Ob teh grobnicah na trdem kamnu je klečala mlada žena, plaha in izgubljena kakor bela, splašena golobica.

Jokala je.

Skrivala je svojo bol in svoje solze pred ljudmi; pred Bogom pa, gospodarjem usode, jo je hotela brez pridržka razkriti, zato se je zatekla v cerkev ob uri, ko kvečjemu kak berač, pohabljenec, ali človek brez strehe in doma, išče zavetja.

Stolnica je bila prazna ljudi, veličastna tišina jo je polnila, prav ka-

kor da je pripravljena poslušati najskrivnejše molitve in biti zavetje za največjo človeško revo.

Lepa Vanna dei Benedetti se je kakor do smrti prestrašen otrok oklepala plašča večnega rešitelja in milosrčnika. Nikdar še ni tako iz duše molila. Pred njenimi

dost, svoj smeh, svojo srečo, svoje zaupanje; svojo slepo, brez vprašanja verujočo ljubezen. Vzdrnila se je, in z grozo je gledala pred seboj zijajoči prepad, ki se je odpiral med idealom in resničnim življenjem, gledala je to brezdnost na svojem lastnem življenju, skušala ga je na sebi, na svojem lastnem, čuvanem telesu.

Prvikrat je videla Giacoponija, svojega oboževanega moža, ki je bil njej vse, kakšen je bil, ako ga ni čuvala ljubezen kakor pajčolan: sebičen, lakomen, nasilen, krivičen in surov. Surov celo do svoje lastne žene.

Grozno se je iztreznila in ponižala v svojem srcu. Iz slavnostne dvorane življenja, ljubezni in brezskrbne mladosti so jo pahnil v temo in mraz. Preveč nepripravljeno jo je omajala izkušnja. Giacopone, ki ga je v svojem slepem občudovanju odela v svetlo obleko kreposti, lepote in pravičnosti, je bil sedaj pred njo kakor nag človek, poln hudobij in napak, kakor vsi drugi. Življenje, se ji je zdelo, je s tem postalo zanjo brez cene, temno in brez veselja.

Kakor zaljubljenca sploh, je tudi ona na njega samega stavila vso srečo svojega življenja. Kako naj si sedaj pomaga, kako naj dalje živi brez vsake opore?

Na to ni vedela nobenega odgovora. Toda skoro nevede je prebrodila njena ljubezen mogočno, široko reko, čez katero si ljubezen pomaga, ali pa v njej izgine, nevede je Vanna dei Benedetti dala slovo smejoči se ljubezni, in se oprijela neizprosne, stroge resnosti življenja.

Mehka, trdega kamna nenavajena kolena mlade žene so skelela na trdem marmorju. Nič se ni zmenila zato. Pod rokama je skrivala svoj obraz, in blesteči biseri na njenih rokah so se orosili od njenih solz! Giacopone je bil svojo lepo ženo kar obisipal z dragulji; saj mu je bila ona najlepši biser. V njenih težkih kitah so se svetlikali vpleteni opalno-barveni biseri, na prsih je odsevalo vse polno rubinov, zlate verižice so se ji vile okrog vratu in rok, in orientalske tkanine so opasovale rob njene obleke.

Toda vsa ta znamenja razsipne ljubezni in nežnosti niso donašala sedaj nobene tolažbe, bila so ji le izraz visokoteleče nadutosti.

Vanna dei Benedetti, prelestno olepčena, se je čutila razočarana in zapuščeno. Nemo in mrtvo so gledali nanjo razsten stolnice dvorni bizantinski svetniki, kronani cesarji in cesarice s svojim brezkončnim spremstvom, ko je samotna molila. Podnevi so se svetlikala

njih oblačila, iz mozaika, a sedaj so vse barve mrtve. Celu vzvišeni, svetu gospodujoči Kristus, stolujoč sredi dvanajstero apostolov v sredini apside, se ji je zdel trd in neizprosni sodnik. Vanni se je zdelo, da je obup ubil njeno dušo, ki se ne more dvigniti do nobenega čuvstva. Kar je doživela ravnokar v hiši svojega moža, na svojem domu, je bilo kakor groba, velika pisava, zapisana čez vse ono, kar je ona dosedaj znala.

Monika, mlada služabnica, ji je stregla doma. Vanna jo je še otroka privedla s seboj iz očetovega doma. Ta dražestna Monika je rasla vsak dan lepše, bila je kras in igrača hiše. Raz njenih las so se vsipali rdečkasti žarki kakor v gorečem zlatu, in njena polt je bila bela kakor alabaster. Monika

je imela tople, temno-rimske oči, in je z nepopisno ljubkostjo prepevala provenčalske pesmi. Topel, mehak in sladek je bil njen glas.

Monika, ta ljubljenska hiše, je hipoma, kakor da je podivjala, padla v dvorani pred Vanno na kolena. Tresoč se kakor preganjana divjad, brez uma vsled strahu in sramote, se je vila po tleh v krčih, in poljubila od časa do časa krilo svoje vladarice.

»Usmiljenje!« je večkrat jecljaje zakričala. »Usmilite se me za božjo voljo! Dete pod mojim srcem je vašega gospoda. Zato me hoče izgnati iz hiše, zapoditi me, tako mi je grozil. Vi ste dobri in usmiljeni, pomagajte mi, ker jaz se bojim gospoda.«

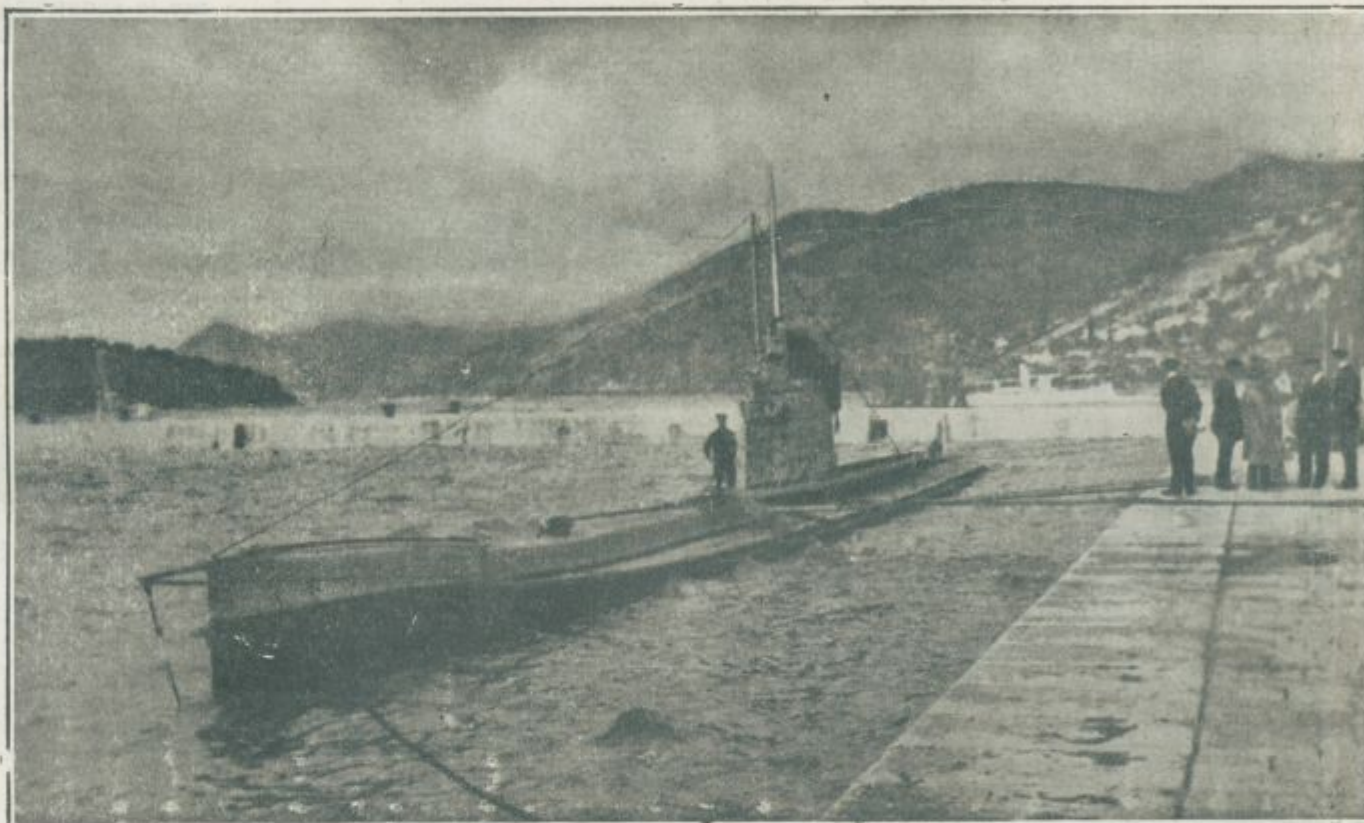
Tedaj pa je vstopil Giacopone, vesel, pevajoč, krasno opravljen. Z njegovega obraza je odsevalo prepričanje, da se njegovim volji ne ustavi celi svet. Ko pa je zagledal Moniko na tleh pred Vanno, tedaj je zamrl smeh na njegovih rdeče go-

rečih ustnicah. Grdo je zaklel, in še preden je mogla Vanna zabraniti, je zgrabil Moniko, jo dvignil, pahnil od sebe po dvorani in jo z brco porinil čez široke, bele, marmornate stopnice.

»Vlačuga prokleta! Umazanka! Ti se upaš dotakniti gospo!« — je kričal, ne, on je tulil...

Ali je bil ta divji, hripavi glas Giacoponijev? Vse je omahovalo okrog Vanne, in vendar je videla vse jasno, prejasno.

Vse, kar je v nekakih sanjah opazovala zadnje mesece v hiši, se je združilo v celotno podobo. Za hip je Vanna začutila, da mora sedaj tudi ona sama čez stopnice, po katerih je bila vržena Monika, in da se nikdar, nikdar več ne vrne v onečaščeno hišo, po kateri so še odmevali glasovi nesrečnice. Toda ona se je premislila, njena duša je bila pristopna božjim navodilom. Ob Giacoponeju jo je krepko držala ob oltarju Gospodovem storjena prisega ljubezni in zvestobe, tako

Naš podmorski čoln, ki je potopil italijansko oklopno križarko »Garibaldi«.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

XXVIII. Oče Cosgrove v skrbeh.

V hudih časih, ki so prihrumeli nad Lisheen, je imel oče Cosgrove težke skrbi. Bil je ena čudovitih narav, ki prenašajo svoj križ z največjo ravnodušnostjo, toda ob misli na trpljenje drugih toliko bolj trpe. Ponizanja je potrpežljivo prenašal, uboštvo je bilo njegov delež, in čas mu ni mogel prinesiti ničesar, česar bi se bal. Zanj ni bilo ne strahu, ne bojzani. Toda kot pravi duhovnik je nosil z drugimi njih slabosti in skrbi.

Izgon družine Mac. Auliffe je bil zanj težka preizkušnja. Izvedel je bil šele drugi

dan. Sam in župnik sta vse storila, kar je bilo v njunih močeh, da bi olajšala stisko ubogih župljanov. Toda to še ni bila njegova glavna skrb. Čudno: Brandon-Hall mu je bil bolj pri srcu kot Lisheen; prihodnost gospoda Lambertona mu je delala več skrbi kot družina Mc. Auliffe.

Za gospoda Lambertona je gojil prav posebno nagnjenje in zanimanje. Pod njegovim zasmehom je odkril znake plemenitega značaja, o katerih je vedel, da so redki pri ljudeh. Če je kdo hud na ljudi, so gotovo vzrok neizpolnjene nade in težka razočaranja. Tisti, ki z ljudmi potrpi, je, kakor že rečeno, ali svetnik, ali pa človek, ki se je že privadil, da nizkotnost smatra za bistven del nepopolnosti vseh stvari. Sodba gospoda Lambertona o ljudeh se je glasila: vi ste mi premalo, da bi vas mogel zaničevati. In bodite že kakršnikoli, moram, kolikor gre, z vami pač potrpeti. Lahko bi še bil pristavil: »Jaz se bom itak odtegnil vaši družbi kakor hitro mogoče. Na hujše itak ne morem naleteti, naj grem kamorkoli.«

Samo še ena vez, se je zdelo, ga drži

na zemlji, in ta vez bi se morala, kolikor je videl oče Cosgrove, kmalu pretrgati. On je menil čisto za gotovo, da sta gospod Maxwell in Claire od prvega trenutka, ko sta se srečala, določena drug za drugega. To ni bilo proroško gledanje, niti preračunavanje, niti posvetna modrost, temuč neka svojevrstna, takim rahlim, vsemu se odpovedlim dušam lastna slutnja, ki mu je navdihnila misel, da bo neznani človek v prihodnjih dogodkih glavna oseba v Brandon-Hallu. Ko je nekoliko pozneje zapazil, da je gospodu Maxwellu vsled dušnih zapletljajev gospod Lambertoni izročil celo zaporno mesto, da, da je celo gost v vili in spremljevalec gospodične Moulton na obrežju, pri vožnji v čolnu in pri obiskih, je postal ves žalosten ter menil v svoji neizkušenosti v posvetnih rečeh, da je čas, ko mora stopiti vmes. Proti gospodu Maxwellu ni imel nobenega pomisleka, da, imel ga je celo rad, toda on mu je bil hudobni duh za družino, in smatral je za svojo dolžnost, boriti se proti neodvnljivi usodi. Da je neodvnljiva, je vedel.

»Jaz bi rad z Vami govoril nekaj prav

trdno kakor v nebesih kovana veriga. Tu mora živeti in umreti, vzdržati sramoto in trpljenje, kakor v sreči in ljubezni. Neporušeno je živelo to prepričanje v njeni duši, ki jo je razjedala bolešt. Bleda kakor sneg, je stala s sklonjeno glavo, na obrazu se ji je zrcalila neizmerna bolešt, žalost, da bi srca trgala.

(Dalje.)

† Spiritual Mihael Bulovec.

V Kandiji pri Novem mestu, pri gostoljubnih usmiljenih bratih, je umrl 16. decembra 1915 bivši spiritual v uršulinskem samostanu v Ljubljani, gospod Mihael Bulovec, rojen leta 1862. iz ugledne Bulovečeve rodbine, sedaj bivajoče v Radoljici.

S pokojnikom je legel v grob odlični, pobožen duhoven, vrl slovenski domoljub,

iskren prijatelj mladine, poln nesebične ljubezni do Boga in do bližnjega, vedno vesel, neumoren pri svojem delu, gostoljubno udan svojim prijateljem, odločen in vztrajen pri vseh svojih načrtih in delih.

Spominjam se ga prav živo še bogoslovca. Vse je vrelo in kipel v njem. Vse ga je zanimalo, vsake reči se je polotil. Bogoslovec po poklicu, se je vnel tudi za literaturo, poskušal se je v pesmih in v prozi; rajni dr. Fr. Lampe je bil takrat njegov mentor.

Toda slovstvo, pesem, ni bilo polje za njegovo delovanje. Z vso dušo se je posvetil duh. pastirovanju; zlasti je kakor misijonar delal v prosep in napredek naše mladine. Urejeval je »Detoljub«, razširjal med mladino dobre knjige, prav mnogokrat vse na svoje troške; našim dobrim dekletom je mnogim pomagal, da so se izobrazile, da so vstopile v samostan, posebno v Zagreb je iz Semiča in iz Ljubljane odposlal mnogo deklet k usmiljenkam, kjer prav hvalevredno delujejo.

Kar ga pred Bogom najbolj hvali, to je bila njegova nesebična ljubezen do bližnjega. Mnogo je šlo skozi njegove roke denarja, a njegovih rok se ga ni nič prijelo. Celo dolga se ni ustrašil, če je bilo treba bližnjemu pomagati iz zadrege.

Pred kakimi tremi leti sem ga od kapi zadetega obiskal v Kandiji. Dobil sem ga

† Spiritual Mihael Bulovec.

na vrtu na sprehodu. Prijazno kakor vselej, me je sedaj bolj jecljaje pozdravil, rekoč: Vem, kdo si, in vesel sem te, da si me obiskal, pa ne zameri, ne vem, kako se pišeš. Nobenega imena ne obdržim. Kolesce v možganih je pokvarjeno. No, pa zdravniki pravijo, da se to še vse popravi, in da bom kmalu zopet lahko delal. Po delu mi je silno dolgčas. Čemu je človek na svetu, ako ne dela? — Iz razgovora sem spoznal, da je res vse pozabil, zlasti imena.

Povabil me je v svojo prijazno sobico v bolnišnici. Snažna soba, opremljena z vsem potrebnim. Na pisalniku je ležala drobna knjižica, sicer ni bilo nobene knjige v sobi. — »Poglej!« — pravi, »to je vsa moja literatura.« Odprem knjižico; bil je — abecednik. Pogledam Bulovca in vidim, da mu je solza kanila iz očesa.

»Brati se učim,« je dejal, »vse sem pozabil. Rad bi se naučil brati vsaj toliko, da bi mogel brati sv. mašo.«

Ko sva se o tem razgovarjala, je prišlo v sobo dekletce, staro kakih deset let. »Vidiš,« pravi pokojni Bulovec, »to je moja učiteljica, ki me uči po abecedniku brati.«

In dekletce me je svetlo in ponosno pogledalo.

»Popoldne pridi« — ji reče Bulovec, »da se bova učila, sedaj imam prijatelja v gostih.«

In ko je skočila deklica skozi vrata

Izjalovljena italijanska ofenziva ob soški fronti.

posebnega, nekaj prav posebnega,« je dejal nekega dne gospodu Hambertonu in zaključil svojo opazko z njemu lastno kretinjo, vihteč roko v zraku.

»Kaj pa je takega?«

»Čisto zaupna zadeva — skoraj bi rekel, družinska zadeva,« je dejal nervozno oče Cosgrove.

»Vseeno, le povetje,« je odvrnil gospod Hamerton, ki je že uganil, kaj ima dobri duhovnik na srcu.

»Jaz mislim — jaz sem skoraj prepričan — in jaz Vam moram povedati, da vlada med gospodično Claire in Vašim paznikom vedno večja zaupnost, in Vi veste, da je vedno dobro, če se take reči zatro takoj v začetku.«

»Prav dobro. Pa če jih sploh ni treba zatirati?«

»Toda,« je dejal oče Cosgrove preplašeno. »Vi pač mislite na morebitno poroko gospoda Maxwella z Vašo rejenko?«

»Zakaj bi pa ne smel misliti?«

»Seveda, seveda, seveda, zakaj pa ne misliti na to? Vi ga še niti ne poznate.«

»Ne, prav gotovo ne. Toda tem bolje.

Če bi ga bil poznal, bi ga pač ne bil poklical semkaj, ali bi ga pa bil kratkomalo odslovil. Človek more zaupati samo ljudem, ki jih ne pozna.«

»Teža ne razumem,« je dejal oče Cosgrove. »Jaz sem popolnoma neveden človek. In meni ni bilo treba ničesar reči, meni ni bilo treba ničesar reči.«

»O, to je še prava malenkost, moj ljubi prijatelj,« je dejal veselo gospod Hamerton. »Hotel sem samo reči, da ni pri meni pridobil še nihče — izvzemši Vas — na ugledu pri bližnjem spoznanju. Jaz zaupam tistim, ki jih ne poznam, ker v tem slučaju lahko rečem: »Ta človek je lahko lopov,« medtem ko moram reči pri tistih, ki jih poznam: »Ta človek je lopov.« Jaz pustim, naj se med gospodom Maxwellom in mojo rejenko dopolni kakor hoče. In še nisem zapazil, da bi bil slab človek, kar bom pa še najbrž odkril, in potem —«

»In potem bo prepozno, bo prepozno.«

»Prav gotovo ne. Claire bo spoznala istočasno, in potem ga odslovimo.«

Stari duhovnik je zmajal z glavo. »Mo-

je izkušnje v takih zadevah so me poučile drugače. Čim večji je lopov, tem večja je ljubezen deklice.«

»Claire je čisto drugačna, le pomirite se, moj ljubi prijatelj. Jaz poznam Claire dobro. Ona bo poročila samo junaka, človeka, ki bo dokazal, da je povsem drugačen kakor velika množica.«

»Jaz teža ne morem umeti. V takih stvareh sem popolnoma neveden. In meni se ni bilo treba nič vmešavati. Toda jaz sem mislil samo dobro.«

»To pač vem,« je dejal drugače tako vzorni gospod Hamerton skoraj ginjen. »Vi bi pač ne videli radi v Brandon-Hallu drugega gospodarja.«

»Dokler živim, ne,« je dejal vladno oče Cosgrove. »Kadar umrem, no, potem — no, potem —« in vihtel je z roko po zraku.

»Potem boste vsekakor moj varuh — moj angel varuh —« je dejal gospod Hamerton. »Vi me boste čuvali dan in noč; toda jaz se bom Vaši zaščiti odtegnil. In zakaj? Ker imam pravico ločiti se od tega sveta. Kajti vprašali me tudi niso, ali ho-

Gregor Šolar
padel na ital. bojišču.

Franc Gostinčar
umrl v Kolomeji.

Jožef Videmšek
[umr v Ljubljani.]

Franc Ferjančič
padel na sev. bojišču.

Janez Kordiš
padel pri Grodeku.

France Cvenkelj
umrl v bolnici.

kakor brza srnica, tedaj prime Bulovec za abecednik in ga vrže na mizo, rekoč: »Sic transit gloria mundi!«

In obema so se oči porosile s solzami.

Od takrat ga nisem več videl. Izvedel sem, da se brati ni več naučil. Bil pa je dozorel za nebesa, kjer mu je dobri Bog vrnil stotero njegove talente.

Taki možje, kakor je bil rajni Bulovec, so redko nasejani na tem svetu, kjer ljudje iščejo le svojega, ne pa, kar je božjega.

— R. I. P. —

† Gregor Šolar,

vodja patrolje, je bil rojen 11. februarja 1891 v Kropi št. 67. Služil je pri vojaki kot lovec že eno leto pred vojsko. Bil je vesel in pogumen dečko. Tudi v vojski se je vedno izkazal takega, zato je bil povsod priljubljen in spoštovan. Odlikoval se je v bojih v Galiciji, na severnem Poljskem pri Lodzu in v Bukovini. Zato je prejel tudi srebrno svetinjo. Bil je trikrat hudo ranjen. Ko je zadnjikrat okreval, je šel z veseljem še nad »polentarje«. Dne 5. novembra je bil pod vrhom sv. Mihaela od granate na glavi smrtno ranjen in naslednji dan prav tam pokopan. Spavaj v miru! Bog Ti daj večno plačilo, kar si storil za nas in svojo domovino!

† Franc Gostinčar,

korporal pri 17. pešp., je umrl v Kolomeji. Rojen leta 1892. v Zg. Kašlju, občina D. M. v Polju; k vojakom vzeti je bil lansko leto. Zapušča očeta, ki se nahaja v Ameriki, doma pa žalujočo mater in štiri brate — peti se nahaja na italijanskem bojišču

— in sestro. Bil je zvest član gasilnega društva ter jako priljubljen pri svojih tovariših. Bil je že enkrat ranjen, in ko je okreval, se je podal v drugič z veselim srcem braniti svojo domovino, ter mu je sovražna granata pretrgala nit mladega življenja 18. julija 1915. Zapustil si, dragi

† Jožef Videmšek,

rojen 29. januarja 1889 v Galiciji pri Celju na Štajerskem. Služil je kot aktivni vojak pri 5. dragon. polku v Ljubljani. V začetku mobilizacije se je navdušen odzval cesarjevemu klicu ter bil dodeljen k brzozavnemu

Iznenaden polaz italijanskih čet.

Franc, ljube svoje in tovariše ter se preselil v lepšo in boljšo domovino. Za dom in cesarja — lahka Ti tuja zemlja!

oddelku št. 3 v Gradec. Zvest Bogu, cesarju in domovini, je vztrajal celih 14 mesecev na bojnem polju. Prehodel je dvakrat

čem nanj. Kadar mi bo dovolj, ležem k pojoju kakor bolno dete. Ležal bom materi zemlji v naročju, in takrat prvič občutil, kaj pomeni pax et tranquillitas magna.

»Vi ne boste imeli miru. Kajti sami se ne smete ločiti od življenja, in onstran je maščevalec.«

»Jaz se ne smem sam ločiti?« je ponovil gospod Hamerton. »Toda jaz pojdem. In kar se drugega tiče, ali ni poslal Vaš veliki pesnik pagana Katona v vice?«

»Jaz ne vem, jaz ne vem. O teh rečeh ne morem govoriti. Toda Bog Vas bo vodil in čuval. In njegovo roko boste čutili, ko bo sam On smatral za prav.«

»Dobro, pustite to. Radi Claire se pomirite. Ona je energična narava, ki se ne pusti voditi ali slepariti.«

Četudi je gospod Hamerton smatral prorokovanja očeta Cosgrovega za brezpomembna, je bil vendar zelo vznemirjen ob novici. On je živel samo za to deklico, in njegova edina želja je bila, da bi jo videl v srečnem zakonu z možem, na katerega bi lahko zrla z ljubeznijo in spoštovanjem. Bil je sicer preveč črnogled, da bi mogel

verjeti na izpolnitev svojih nad, in to celo v tem zakotju med nevednimi kmeti in ribiči. Toda kakor vsak nevernik, je imel tudi on v srcu mnogo močnega praznovanja. Trdno je verjel, da bivajo oni tajni toki, ki teko od najsakrajnejših točk, in jih, kakor se zdi, ne vodi nič drugega kot usoda. Ko je prišel skrivnostni mladenič pred njegove oči, ko je zapazil, da je vzbudil pri njegovi rejenki zanimanje, pri rejenki, ki je pri vsem občevanju z moškimi svetom dosihdob ohranila svoj srčni mir, je slutil, da je to predigra majhni drami, ki se more odigrati bolj verjetno v tragičnih kot v prijetnih okoliščinah.

Bilo je par dni po pogovoru z očetom Cosgrovejem. Gospod Hamerton je šel s povešeno glavo in počasnega koraka proti bregu. Naenkrat je zapazil nekega tujca. On tujcev ni mogel, ker mu je bilo zelo zoprno sklepati nova znanja. Novi obrazi, nove neprijetnosti. Toda tujec ga je ogorčil:

»Vi ste pač gospod Hamerton?«

»Seveda,« se je glasil odgovor. »Kaj želite?«

»Ne mnogo. Ali ne dela pri Vas mlad mož, po imenu Robert Maxwell?«

»Da. Kaj je z njim?«

»Rad bi nekoliko podrobneje izvedel, odkod je, in njegovo preteklost.«

»Zakaj ne vprašate njega samega?« se je uprl gospod Hamerton, razburjen vsled nepričakovanih sumenj, ki so mu prišle na misel.

»Jaz sem policijski uradnik,« je dejal tujec. »Mislil sem, da se izognem vsem neprijetnostim, če prosim Vas za nekatera pojasnila.«

»Vi torej zasledujete Maxwella?« je vprašal naravnost gospod Hamerton. . . . »Z eno besedo, fant mora v železje.«

»Ne, stvar še ni tako daleč. Toda zbudil se je na poseben način sum, in jaz bi rad vedel o njem kaj več podrobnosti. Če mi daste Vi potrebna pojasnila, mi ni treba preiskovati dalje in gospodu Maxwellu prihranim velike neprijetnosti.«

Gospod Hamerton je pomolčal za hip, nato je dejal:

»Pojdite z menoj. Lahko govoriva med potjo. Kaj bi radi vedeli?«

vso Galicijo in Bukovino. Zaželel je priti na južno bojišče. Meseca avgusta se je peljal skozi Ljubljano na laško bojišče, in po enomesečnem bivanju — ravno ko bi imelnastopiti 14dnevni dopust — je obolel in umrl 2. oktobra 1915 v Ljubljani.

„Ena se Tebi je želja spolnila,
v zemlji domači da truplo leži!“

Kako težko smo se sprijaznili z novico, da te ni več med živimi! Po tebi žaluje ljubeča mati, brata in sestre, znanci in prijatelji. Uklonimo se volji Vsemogočnega! On, ki te je ljubil še bolj, te je poklical iz doline solz v boljše življenje. Dragi Jožef, časten ti spomin!

† Franc Ferjančič.

Služil je pri 97. pešpolku, 1./IV. pehotne stotnije. Od sovražne krogle zadet v glavo, je dne 18. julija 1915 v Sinkowu, okraj Zaleszczyki ob Dnjestru, daroval svojo kri domovini. — Rajni je bil rojen 16. septembra 1885 v Črnem vrhu, nazadnje je bil pristojen v občino Čekovnik pri Idriji. — Z njim je legel v grob zgleden krščanski mladenič, ki ni prihajal le do cerkvenih vrat, pač pa je z veseljem pristopal pogostokrat k obhajilni mizi. Vrli starši, ki žalujejo sami doma za zvestim sinom, so dali domovini v službo še drugega sina, ki se nahaja na italijanskem bojišču. — Dal Bog, da bi po tolikih težkih žrtvah zasijalo lepše solnce našemu težko obiskanemu domovju!

† Ivan Kordiš,

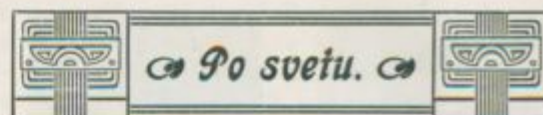
rojen l. 1883. v Retjah v Loškem potoku, je šel prvi dan mobilizacije na vojsko. Padel je pri Grodeku. — Bil je od prvega početka zvest član Orla in njega podnacionalnik skozi pet let. Ponosen je bil nanj potoški Orel, saj mu je s svojim lepim, prikupljivim vedenjem kot fant in kot mož povsod delal le čast. Kot mlad mož-Orel je postal kmalu občinski odbornik, upoštevani mož. — Značaj njegov je bil prijazen, da ni imel osebnega nasprotnika. Znal je disciplino, ki je ni kršil nikoli, zato je bil med Orli vedno priljubljen in spoštovan. Zdaj pa spiš tam v gališki daljni zemlji, dragi Ivan! Nasmehnil si se po svoji navadi, ko si nam korajžen in vesel podal roko, češ, saj se še vidimo! — A se ne bomo prej kot nad zvezdami, dragi Ivan!

Po Tebi žaluje žena in domača hiša, žaluje dom in Orel, ki Te hrani v častnem spominu.

† France Cvenkelj

je bil rojen leta 1896. v Peračici, občina Leše na Gorenjskem. Nižjo gimnazijo je dovršil v Kranju; ker mu je oče umrl, je moral zapustiti gimnazijo in z materjo oskrbovati obširno posestvo. Dne 15. aprila 1915 je šel k vojakom k 17. pešpolku. Čez tri mesece je bil v Galiciji; v oktobru je prišel na južno bojišče, kjer je bil 1. novembra ranjen, 3. novembra je pa umrl v bolnici. Za njim žaluje mati-vdova, katero je vedno ljubil in rad ubogal; bil je usmiljen z reveži in ves vnet za katoliško organizacijo in eden najboljših članov Orla na Brezjah ter najbolj delaven odbornik. Sveti Ti večna luč!

☉ Darujte za „Rdeči križ“! ☉

31. dec. Med Rusi in avstrijskimi četami se razvija ob Stripi huda bitka. Rusi so z velikimi silami napadli, a so jih naši odbili. Izgube so pri Rusih zelo velike. — Na črnohorskem bojišču ni posebnih novic, na raznih krajih brezpomembne manjše praske. — Na zahodnem bojišču manjši boji Nemcev z Angleži pri Hulluhu. Angleški letalci so napadli Ostende; škoda na poslopih je velika. Najhuje je trpel samostan sester presv. Srca.

1. jan. Bitka v vzhodni Galiciji se nadaljuje ob srednji in spodnji Stripi. Severno od Bučača je pripravljalo topništvo pot pešcem do večera. Proti večeru so napadli pehotni oddelki z velikimi silami. Ponekod so vse po petkrat približali našim žičnim oviram, a naš ogenj jih je vselej prisilil, da

Jubilejna gospodinjska šola v Tomaju na Krasu leta 1915.

»Najprej, odkod je mož, njegovo prejšnje opravilo in vzrok, zakaj ga je zapustil.

»On je prišel iz Lisheena. Bil je hlapec pri neki družini Mc. Auliffe ter je prišel semkaj na mojo prošnjo, naj prevzame mesto paznika.«

»To vemo že vse,« je dejal policijski uradnik. »Kaj je bil, preden je prišel v Lisheen?«

»O tem ne vem niti besedice. Morate pač vprašati njega samega.«

S temi besedami se je poslovil od uradnika. Čez par trenutkov pa je stopil, kakor bi se bil premislil, za njim in dejal:

»Zakaj pa iščete Maxwella? Ali ga sumite, da je izvršil zločin?«

»Teža ne smem povedati. Čisto mogoče je, da je stvar zelo resna, a tudi mi moremo biti na napačni poti.«

»Prav res mogoče,« je dejal gospod Hamberton in nadaljeval svojo pot.

A bil je bolešno vznemirjen. Vidno je bilo, da njegova rejenka ni bila neobčutljiva za prijetne lastnosti, ki jih je imel njegov paznik. Sicer se pa oni ni nikamor silil, ni iskal ne družbe rejenke, ne gospo-

da Hambertona. A ravno to njegovo obnašanje je govorilo zanj, tako obnašanje imajo samo velike duše. Gospod Hamberton je to spoznal in je čutil sam zanimanje zanj. In še prijazneje bi občeval z njim, če ne bi bilo v njegovem srcu nezaupanja, ki ga je gojil proti vsakemu človeku. Toda v teh razmerah je smatral za svojo dolžnost, da govori s Claire.

»Najin prijatelj Maxwell,« ji je dejal še isti dan, »je uganka, skrivnost, in čudno: najino znanje z njim ni še prav nič posvetilo v zgodovino njegovega življenja.«

Ona je živo zardela, kar mu ni odšlo.

»Večina ljudi,« je nadaljeval, »postane v bližjem zapoznanju zgovorno in zaupa, samo Maxwell se zdi vedno bolj molčeč in zaprt.«

»Mogoče pa tudi nima nobene zgo-
be,« je dejala Claire.

»A vsaj to bi človek rad vedel, odkod je in kaj je bil, preden je prišel v Lisheen. Ti pač soglašaj v tem, da ni rojen in vzgojen na deželi.«

»O tem ni dvoma. A jaz mislim, da imamo težko kaj pravice, zahtevati na-

tančnega vpogleda v njegovo preteklost. Sprejel si ga iz čistega usmiljenja, in če takrat nisi stavljal nobenega pogoja, potem ti jih tudi zdaj ni treba.«

»Seveda. Toda, predraga Claire, pazi se! Pazi se! Ravno skrivnost, ki obdaja take ljudi, je zelo velika privlačna sila.«

»Nič se ne boj, striček! Na sovražnika bom pazila s pozornostjo.«

»Ti torej Maxwella zaupaš? Jaz nočem rabiti močnejše besede.«

»Da!« je odvrnila odločno. »Jaz vsaj mislim, da je popolnoma pošten mož.«

»Kako si pa potem razlagaš njegov pozornost vzbujajoči nastop pri izgonu iz Lisheena? Ubogi ljudje bi bili vsled mojega posredovanja ostali pod streho, če bi ne bilo njega.«

»Toda sam si pač verjel, ko je govoril s teboj in z biričem, da nima slabih namenov in da bo sam vse popravil in uredil.«

(Dalje.)

Razširjajte „Ilustrirani Glasnik“!

so se umaknili. Na Besarabskem bojišču je bil dan bolj miren. Pri Cartorisku so nemške in naše čete uspešno napadle ruske postojanke.

2. jan. Novi boji so se vneli zopet ob Besarabski meji proti Pflancer-Baltinovi armadi. Najhujši je bil napad pri Toporovcu, kjer so skušali Rusi prodreti skozi naše vrste; v medsebojnem osebnem boju so jih naši vrgli nazaj. Dve uri pozneje so Rusi z novimi šestero polki jeli prodirati, a so jih naši zopet odbili; le na enem kraju ob Drysvijati se je Rusom posrečilo prodreti v naš jarek, a so jih naši po hudi borbi tudi odtod pregnali. — V enem tednu smo v teh bojih ujeli blizu 3000 sovražnikov. — Na južnem Tirolskem smo odbili sovražnika južnovzhodno od Torbole. Sovražnik je na koroški bojni črti obstreljeval Volčjo vas, južnovzhodno od Naborjeta. V novoletni noči je sovražnik hudo obstreljeval Col di Lana. — Angleška križarica „Natal“ se je potopila v Le Havre, ker se je vnelo strelivo na ladji. Od posadke so rešili 400 mož. Pri Kreti je bil potopljen parnik „Persia.“ 500 ljudi je utonilo.

3. jan. Bitka v Galiciji se še nadaljuje, pri Toporovcu so bili zopet odbiti sovražnikovi napadi. Posebno ljuti boji so se vršili pri Raranči. Tudi na Besarabskem bojišču so bili pri Oknem, pri Užički in pri Bučaču vsi napadi brez uspeha. Izgube zadnjega tedna se pri sovražniku cenijo na 10.000 mož. — V južnih Tirolih in ob Dolomitih so topničarji v boju. Sovražnik je obstreljeval Malborjet s težkimi topovi. Topničarski boji so tudi pri Bovcu in na Krnu. Severno od kraja Dolje so naši vzeli sovražnikom jarek, ki so ga sedaj Lahi že vtretjič napadli, a so bili vselej odbiti. — Na Doberdobo se sovražniki pozdravljajo z ročnimi granatami in minami.

rabskem bojišču so se odlikovali hrvatski polki. — Na laškem bojišču sovražnik zopet bolj živahno deluje; precej hudi boji se vrše ob Krnu in pri Oslavju. — Turki

Mladičih suhorske župnije v Belokrajini, ki so prijeli morilca orožnikov, Zupeta.

in Angleži so še v vednih bojih pri Kute-lamari v Mezopotamiji. Pri Dardanelah so še vedno praske.

5. jan. Zavezniki so baje angleško vlado prisilili, da mora gotovo število vojakov postaviti na razpolago; zato skuša angleška vlada uvesti splošno vojno dolžnost. Ta vladni predlog pa je naletel na hud odpor v ljudstvu. Govori se, da bo vsled tega odstopilo več ministrov.

* * *

V vojski morajo ljudje biti na vse pripravljani, tudi na najhujše krivice, ker med vojsko, žalibog, preneha vsako pravo. Meč piše le s krvjo, in vse, kar je s črni-

jih iz Soluna odpeljali, nihče ne ve kam. Za vzrok navajajo sovražni listi to, da so nemški zračni letalci napadli angleško-francoski tabor v Solunu in tam napravili veliko škodo pri blagu in tudi pobili precej vojakov. Seveda, to ni noben zadosten vzrok, a po njem v vojski nihče ne vpraša. Konzuli naši in zavezniški so ujeti, stvar bo le pospešila vojaške dogodke pri Solunu in prisilila Grško, da preneha že enkrat s svojo, zanjo tako poniževalno nevtralnostjo, ker tega si ne more utajiti, da se na njenem ozemlju zbira sovražnik, kateremu Grška vedno zatrjuje svojo nevtralnost in dovoljuje, da jo sovražnik tepta z nogami. Dogodki pri Solunu in na Grškem so precej dozoreli, in v bližnjem času se morajo tam izvršiti važni dogodki.

Med vojsko pa čutimo kot posledico še prav posebno vojsko za svoj vsakdanji kruh. Kakor piše uradno glasilo avstrijske vlade, „Fremdenblatt“, Ogrska preveč zase skrbi z živili, na škodo in troške drugih avstrijskih dežel. Ogrji so se najprej kar mogoče dobro oskrbeli z živili za več mesecev, in sedaj pa strogo gledajo na to, da na karte povrhu dobé že zopet vsaj toliko, kolikor drugi državljani, ki pa niso bili tako srečni, da bi se bili mogli poprej kakor polhi oskrbeti z živili za zimске mesece. Ogrji so tudi tako prijazni, da nam namesto žita rajši pošiljajo že zmleto moko; prihranijo nam s tem delo po naših mlinih, ki imajo itak preveč dela, ker vsi skoro stoje, ni nam treba imeti skrbi, kam bi z otrobi, ki bi se pri mlenju dobile. Poleg tega se pa moka tudi lažje premeša in izboljša, kakor pa žito, pri katerem se takoj vidi, če ni kaj v redu. Upajmo, da se novemu ministru našemu za notranje zadeve princu Hohenlohe posreči, da z železno roko nasproti vsakomur, tudi nasproti Ogrom, brani naše gospo-

General Najdenov
bolgarski vojni minister.

4. jan. Angleško-francoska strahovlada je v Solunu prijela avstrijskega, nemškega in turškega konzula, in mnogo drugih naših podanikov. Grška ugovarja na papirju, a se nič ne upa storiti, da bi čuvala svoje državljanske pravice. Kdor sedi na dveh stolih, temu se zgodi rado, da običi na tleh. Pravijo, da ujete konzule iz Marseja pošljejo na Švicarsko, kjer jim dajo zopet svobodo.

5. jan. Pri odbitih napadih na besa-

Radoslavov
bolgarski ministrski predsednik.

lom pisano na papirju, nima nobene veljave. To so izkusili tudi nemški, avstrijski in turški konzul v Solunu, kjer so jih Angleži in Francozi brez vprašanja prijeli in kot vojne ujetnike postavili na ladjo in

General Bojadjev
načelnik 1. bolgarske armade.

darske koristi. Seveda, za nazaj je večidel krava že iz hleva; upanje pa je vsaj za prihodnost, ako nam Bog da dobro letino, da bomo podložniki enega cesarja pravično razdelili naš vsakdanji kruh.

Prizadevanje naše vlade za zboljšanje teh neugodnih gospodarskih razmer je vse hvale vredno; ako vztraja, bo gotovo tudi dosegla zaželjene uspehe.

*****

Silvestrovo -15.

Polagoma so valovili glasovi cerkvene ure v tiho, megleno noč.

Devet je. — Končano je delo, in nocoj je — Silvestrovo...

Kam? — — —

Navadno ob tej uri že pozasedeno, nocoj pa še skoro prazna kavarna. Običajno kavarniški šum, danes vse bolj tiho, skoro bi rekel, svečano. Le tuptam je podpiral glavo nad časopisom kak bralec in hlatal po — novicah.

Zakurjeno je in svetlo — za čitanje torej kakor nalašč. — »Zdravo!«

»Servus!« — polglasno, malomarno. Še niti ozrl se ni in čital dalje.

Kdo bi ga motil! Ljudi, ki si žele razvedrila, nocoj ni tukaj. Silvestrovo je... Srečnejši so doma, v krogu svojih dragih, kuhajo čaj in kramljajo, šli bodo kmalu spat in vstali »drugo« leto ter si čestitali. Drugi so v gostilnah, kvartajo »za kratek čas« in upajo na dnu kozarca zazreti lepšo bodočnost...

Tu pa romajo časopisi iz roke v roko, in slišati je le šum obračanja njih listov ter jedva slišne vzdihne zaglobljenih čitateljev. Okoli vogla pa prihaja skoro enakomerno pokanje biljardnih krogel...

Spremenba razsvetljave je naznanila, da je enajst.

Pogosteje so se začela odpirati vrata, vsipajo se novi gosti.

Iz blagodejne tišine se je jel razvijati hrup. Prišleci so to iz gostiln, obiskovalci in obiskovalke kinematografov in tako dalje: ljudje boljše volje, živahnjšega temperamenta.

Kmalu je kakor v panju: beseda za besedo, vmes smeh, zapokajo steklenice, dvorano pa prevleče gosta megla — dim božičnih in novoletnih cigar, cigaret...

Srečni ljudje!

Tudi nad okopi plava dim...

In z branjem je bilo ven! —

»S tabo ni nič. Zopet sva zamudila! Tako sem si pozelel nocoj kozarec vina,

da bi prišel iz te monotonosti za spremembo v eno drugo štimungo.« In pogled mu je všel po gostih.

»Ne jezi se, prijatelj. Imaš brata!«

»Hm. Morda se ima bolje nego midva!«

»Ga zaviđaš? ...«

Zdajci ugasnejo luči. Ura na steni bije dvanajst. Novo leto...

Tema... Tiho kakor v grobu: po-

Kaj si nimata nič za želiti? ... Strmel je brezizrazno predse.

Zdajci vzdihne, zravna se in sname ščipalnik, za katerim pohiti trkljaje po sivi bradi — solza...

Stisnjenih ustnic, nemo se je ozrl po svoji zvesti družici skozi življenje in — trpljenje.

Razumela ga je. Pripognila se bliže, in v njenih očeh je čital: Mir, stari! —

Malo ga je dušilo v grlu — iztegnil je roko in popil nekaj hladne vode.

Eh, imel je dva sina...

»Jutri imam službo,« je rekel prijatelj in nataknil rokavice.

»Servus!«

»Zdravo!«

Mešanica čustev me je prevzela. Zahotelo se mi je ven. Zakaj nisem šel že prej!

»Hvala Bogu!«

Nehote sem se še ozrl v razsvetljena okna, za katerimi je bilo grmelo: Vse dobro...

Ah, ta sveži zrak! In naproti mi je zavela tiha, mehka, blagodejna noč letošnje prijetne, mile zime.

V duši pa so mi vstajale slike onih, ki trgajočega srca — brez žveketanja kozarcev — molijo v novo leto tiho, a hrepeneče:

»Prosimo Te...«

Rogier Van der Weyden: 'Sv. Trije Kralji.

kop starega leta! — — Tudi starega gorja? ...

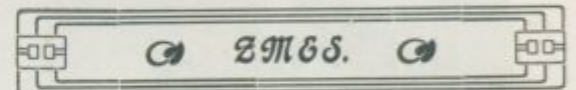
Le nekaj trenutkov — in zopet plane elektrika po sobi. Hip še — in že ropočejo stoli, vstajanje, klanjanje, stiskanje rok, zvenket kozarcev...

Ono banalno čestitanje, morda odkrito, morda hinavsko: Vse dobro! Mnogo sreče! ...

Moj prijatelj ni čutil novega leta; morda je bil res jezen radi zamujenega »razvedrila.« Prav počasi je potegnil tabakiro in vil cigareto. —

Družba gospodov pri sosednji mizi ni vstajala, niso zazveneli kozarci. Še pogledali se niso; mirni kakor kipi, njih obrazi resni. Nekdo izmed njih si je nehote popravil črn trak na rokavu. Brat! ...

Pri mizi ob peči sta sedela stara zakonska. Poznam ju. Tudi tam je bil mir.

Pri vojakih. A: Hej, Penko, tako stari in ste morali k vojakom. Kako se Vam kaj godi? — Penko: Nič se nimam pritožiti, ker sem za burša pri svojem sinu.

V zadregi. Berač (ki je dobil v dar skoraj novo obleko). Sedaj pa res ne vem, kaj naj storim; če obleko zastavam, je ne morem več rešiti, če jo prodam, bodo rekli, da sem jo ukradel, in če jo oblečem, mi nobeden več ne bo hotel kaj dati.

Fellerjeve tek vzbujajoče, nalahno odvajajoče rabarbarjeve kroglice z zn.

„Elsa - Pillen“

prineso olajšavo.

6 škatlic franko 4 K 40 h. Lekarnar E.V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahvalnih pisem.

Rusija: Plovba po reki Nevi, ki pa v zimskem času zamrzne.

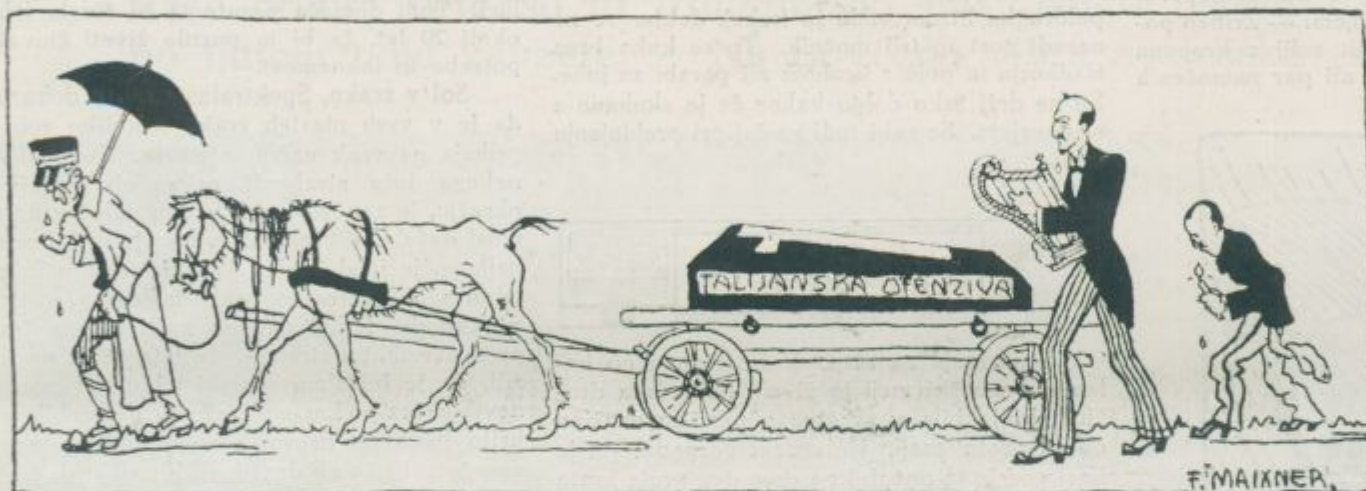

Podmorske razstrelilke. Svetovna vojna je prinesla polno presenečenj v načinu bojevanja, tako na kopnem kakor na morju. Vojna na kopnem je postala pozicijska bitka, odločilni morski boji se bijejo pod vodo. Podvodni čoln, torpedo in razstrelilke govore poslednjo besedo, poglavito besedo. Razstrelilni jarki na kopnem so stara reč, bolj nov je podmorski boj z razstrelilkami. — L. 1772. je bil poizkusil Američan Buschnel približati se angleški ladji na podvodnem čolnu. Hotel je prikapčiti nanjo razstrelilko, ki bi se bila morala prijeti z nekakim svedrastim kaveljem ladjinega bakrenega oboja, a se ni prijela in se je razletela v vodi, ne da bi bila poškodovala ladjo. L. 1797. je povzel Fulton, iznajditelj parobroda, Buschnelovo misel. Fulton je bil mnenja, da bo od slej postalo vsako bojno brodovje nepotrebno in brez pomena, ker se ne bo mogla nobena, najsibo še tako velika in močna ladja, ogniti razstrelilkam pod vodo.

ameriški meščanski vojni so se poslužile južne države razstrelilk in so potopile 22 ladij severnih držav, dočim ni doseglo isti čas topništvo njih ladij niti najmanjšega uspeha. To je obudilo pozornost Evrope. Vse države so se jele zanimati za novo bojno sredstvo, ki je bilo v stanu uničiti mahoma in brez lastnih izgub sovražnika. Vse države so poizkušale izpopolniti izdelavo razstrelilk. Zgradili so nalašč ladje za potapljanje razstrelilk in izurili so moštvo ladij v tem. Uvedle so se pa tudi naprave za pobiranje sovražnih razstrelilk in za prodiranje v kraje, ki so zaprti z njimi. — Velika važnost razstrelilk se je pokazala zopet v rusko-japonski vojni. V času enajstih mesecev so pogubile tedaj 25 velikih brodov, od katerih so bili nekateri popolnoma raznešeni, drugi so pa postali nesposobni za bojevanje. Da igra razstrelilka tudi v sedanji vojski veliko ulogo, o tem pričajo vojna poročila. — Prejšnje čase so se rabile podmorske razstrelilke samo za obrambo krajev, v rusko-japonski vojni so prešli z njimi k napadu. Izlet »Kraljice Luize« je bil toliko kakor napad z razstrelilkami, tako tudi zaprtje libavske luke po ladji »Augsburg«, ki je položila takoj po napovedi vojne razstre-

na vrv, plavajo svobodno po morju in zato jih odnaša pogostoma tok drugam; tako postanejo nevarne domačim brodovom in brodovom neprizadetih držav. Zategadelj utesnujejo mednarodne postave polaganje plavajočih razstrelilk. Te postave zahtevajo tudi, da se polagajo samo take, ki izgube v teku ure razstrelilno moč.

Razstrelilkam na dotik stoje nasproti razstrelilke za stražo, ki so zvezane po žici s kopnem in se užgejo električnim potom, kadar pride sovražna ladja na razstrelbeno polje. Take razstrelilke so samo za obrambo. Ob hudi megli si ne moreš pomagati z njimi in v temi je treba pomoči metalca luči, da razsvetluje nevarni kraj. Zato so uvedli nekaj let sem električno razstrelilko na dotik, ki nima teh hib. Zvezana je pač po žici s kopnem, vname se pa le, kadar se je dotakne ladja, in to šele, kadar je bila odprta električnim potom raz kopnega. Te razstrelilke so z zaprtim tokom čez dan za stražo, ponoči in v megli so odprte in delujejo na dotik. — Zgodi se, da se odtrgajo stoječe razstrelilke in tvorijo veliko nevarnost neprizadetim brodovom. Zato jih izdelujejo zdaj s pripravo, ki uniči pri od-

Četrta italijanska ofenziva.

»O Dio mio! Torej to je že četrta ...«

Američan Fulton je ponudil svoj izum ali načrt Napoleonu I., ki se je takoj navdušil zanj, uvidevši, da bi mu pomagalo tako bojno orožje premagati angleško premoč na morju. Toda Napoleon je poslal Fultona k vojnemu ministru, in pogajanja so se razbila ob pomisleku moža viteškega mišljenja, ki se je izrekel, da se mu ne zdi potuhnjeno polaganje razstrelilk način boja, ki je vreden poštenega pomorščaka. — Fulton je ponudil nato svoj izum Angležem. Ti so se pa čisto prav domislili, da bi škodovalo uvajanje in razširjanje boja z razstrelilkami njim samim, ker bi lahko ogrozilo njihovo gospodstvo čez morje. Odklonili so Fultonovo ponudbo in ponudili so mu celo znatno vsoto zato, da ne bi nadaljeval svojih poizkusov.

Fulton je ponudil nato svoj izum svoji domovini. Ker pa niso bili tudi tam zavzeti za orožje, ki bi pognalo v hipu v zrak večletno delo in trud človeških rok in človeška življenja, je pokopal Fulton svoje misli v svojem srcu. Bil je pa mnenja, da je ideja razstrelilk bolj važna kakor ideja paroplovbe. Tako je snoval ta čudni mojster obenem, kako bi pomagal povzdigi plovbe na morju in, kako bi se uničil lahko v migu urni brod. Fulton je izumil tudi torpedo, podvodni čoln in bojno ladjo na par. Njegova doba se ni mogla še sprijazniti s tako urno in strašno delujočimi silami; udejstvovanje razdiralnih moči se je pričelo šele, ko je dosegla človeška civilizacija n a v i d e z n o svoj višek.

Fulton je umrl, ne da bi videl strašne posledice svojega izuma. Njegova misel pa je padla v Ameriki na plodna tla, kjer je rastle na tihem, in ko je hotela blokirati l. 1813. angleška mornarica ameriška pristanišča, je našla vse luke zaprte z razstrelilkami. V severno-

lilke. Pri zaprtju holandskih in danskih obrežnih vodâ se gre za obrambo z razstrelilkami, ki branijo tujim ladjam prehod ali jih silijo vsaj, da morajo voziti tako počasi, da so izpostavljene ognju obrežnih baterij. Vojna zgodovina je bogata zgledov o uspešnosti takih zapor. L. 1848. so ubranile razstrelilke luko v Kijelu pred sovražnim danskim brodovjem. V krimski vojski so ubranile razstrelilke kronštadsko luko pred angleškim napadom. L. 1859. so zaprli z razstrelilkami beneško luko, l. 1866. tržaško luko in l. 1870—71. so ubranile, da bi bilo napadlo francosko brodovje nemško obmorje. Zapora se naredi tako, da je položeno povprečno več vrst razstrelilk, ki si stoje približno tako nasproti kakor črne deščice na šahovi deski. Za domače brodovje se pusti ozko pot, po kateri se pride pri previdni vožnji lahko brez izgub.

Pogubna sovražnica ladij je narejena tako: Velika, votla jeklena posoda, ki ima obliko hruške. Napolnjena je z razstrelivom in plava tako, da je njen topasti konec v vodi. Da plava, povzroči zrak, stisnjen v predelke. Iz hruškine glave mole navzgor prižigalni klini, ki so tako prirejeni, da se jih mora dotakniti ladja, ki plava nad njimi; tako se zažge razstrelilo. Take razstrelilke imenujejo »na dotik«. Uporabljajo se najbolj za zaprtje luk, in sicer v dveh oblikah, kot stoječe ali kot plavajoče razstrelilke. Stoječe razstrelilke vise na dolgi vrvi, ki se odvíja sama od sebe pri pelaganju. Na drugem koncu vrvi je navezано težilo, ki zasidra razstrelilko na dnu morja. Dolgost vrvi se prilagodi globini vode. Posebna priprava skrbi za to, da plava razstrelilka v gotovi, že prej določeni globočini.

Plavajoče razstrelilke se uporabljajo navadno na odprtem morju. One niso navezane

trganju, vsled zmanjšane pritiska vode, prižigalno moč. Tako se polove take razstrelilke brez vsake nevarnosti. — Ako se posreči bojujoči se državi, da položi vrste razstrelilk in da primami sovražnika med nje, je učinek velikanski. In že zavest, da plove ladja nad potuhnjeno smrtjo, mori sovražnikov pogum in podjetnost. Zato se ne upa tak v boj, in angleško veliko brodovje se skriva nekje ob angleškem bregu.

Bolezni v strelskih jarkih. Poleg vseh vojnih naporov, bivanju v jarkih, polnih vode, v zimskem mrazu in v letni vročini, je ostal vendar večji del vojaštva zdrav. Marsikaj je naučila ljudi izkušnja v teku vojske. Skrbne oči so zasledovale vsako pomanjkljivost in resna volja je odpomogla, kjer je bilo mogoče. Največ dela je dala pri francoskih vojaki zdravnikom jarkova griža, ki je bila tam, posebno prve mesece, jako pogosta in silno mučna. Povzročila je to grižo preobila in premočna mesnata hrana, katere ni mogel predelati želodec, ker je bil vojak neizpočit in zaspan, ker se ni mogel gibati in je bival v vlažnem zraku. Vsled tega mu je opešalo telo in želodec ni mogel prebavljati. Francosko vojno zdravništvo je preučilo skrbno to bolezen in kuhinjski list vojakov, odredilo je manj mesa in več zelenjave. Na ta način se je bila kmalu omejila bolezen in zdaj ne vedo francoski vojaki skoraj za njo. Po preobili mesni hrani se pridobi tudi udnica in skrnina;

kri je bolj sposobna, da sprejme kali nalezljivih bolezní.

Popirne rjuhe za varstvo bolezní. Kdor potuje in mora prenočiti v gostilni ali pri neznanih ljudeh, se obvaruje mogočega okuženja, ako si kupi ali napravi popirne rjuhe in se zavije vanje. Zda, ko nas strašijo vse bolezní, je tako varstvo prav potrebno.

Brez mesa. Korenjeva juha: Razreži pol kilograma rumenega korenja, kos zelene in dve čebuli; razbeli žlico masti in praži narezano, dokler se ne zarumeni, opráši z moko, popeci še malo, zalij s poldrugim litrom kropa, kuhaj do mehkega in pretlači skozi sito ali daj kar tako v skledo. Malo magija ne škoduje. Dobra pa je ta juha tudi brez njega, da je le malo popra, paradiža in komur dopade kaplja kisa. Namesto moke vzameš lahko žlico zdroba. — Kuhan krompir, če je tudi od prejšnjega dne, opeci s čebulo na drobcu masti, da bo malo rjavo, zalij in pretlači. Začini s paradižnikom, česnom in peteršiljem. — Zriban posušen kruh opeci na masti, zalij s kropom, deni žlico češpljeve mezge ali par namočenih

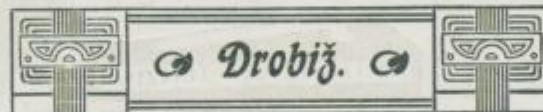
Vittorio: „E, ma si — pozicijska vojna je še najboljša...“

suhih češpelj, pa imaš okusno in krepko juho. — Skuhaj par pes in par rep, olupí in razreži, prepeci na žlici masti, popraši z moko, zalij in nareži vanjo surovega krompirja in kisló jabolko. — Sesekljaj kisló repo, kuhaj jo in podmeti z žlico smetane in moke, zalij, kolikor hočeš juhe imeti, in zakuhaj z riževim zdrobom ali s kašo. — Najbolj preprosta naprava je, da se zabeli riba z oljem in kisom, ali da se prepeče na masti, napraši z moko in zalije. Najbolj okusna je polenovka na dalmatinski način: Surovo namočeno ribo razkosaj in snemi kosti ter nalupi ravno toliko surovega krompirja; deni v kozico kosec ribe, par paradižnikov, strok česna in list lavorja; naloži na ribo zrezanega krompirja, potem zopet plast ribe in zopet krompir, polij z oljem, pokrij in duši v pečici ali v žerjavici. Seveda gre tu precej olja.

Cmoki iz polenovke. Kuhano ribo in majhno čebulo sesekljaj. Na pol kilograma ribe vzemi 150 gramov kuhanega ribanega krompirja, košček sardele ali namočenega slanika, dve žlici moke, dve žlici kruhovih drobtin in jajce ali komadič doterola. Iz tega zagneti z žlico majhne cmoke. Te se dene v krompirjevo, fižolovo ali v kako drugó juho, ki je potem krepka večerja, ali pa jih kuhaj na slanjem kropu 10 minut in deni v gorčičino ali paradižnikovo omako poleg nezabeljenega krompirja, ali jih zabeli in daj poleg kislega zelja, vohrovta ali kaj podobnega. Lahko povaljaš kuhane cmoke v siru in daš poleg juhe, riža ali kašo.

Švedska korenjeva mezga. Razreži kilogram ostrganega in opranega korenja na drobno, zreži vanje kilogram zelenih paradižnikov, kuhaj z 1 kilogramom sladkorja in koščkom sladke skorje, dokler ni skoraj trdo. Ta mezga je silno okusna in zdrava jed, ki se je s kruhom in se rabi za namaz tort in testenin.

Pomorski korenjev trjak. Ostrži kilogram rumenega korenja in kilogram rdeče pese ter kilogram buče, razreži na koščke in deni v kotel. Zraven še šest pesti suhih ali pa nezrelih češpelj in trdih zimskih hrušk, zalij z poldrugim litrom vode in kuhaj, dokler se ne naredi gost in trd močnik. To se kuha brez sladkorja in pojé s kruhom ali porabi za juhe. Se ne drži tako dolgo kakor če je skuhanó s sladkorjem. Se rabi tudi za čaj pri prehlajenju in kašlju.

Godovanje na meji. V Boertangu ob holandsko-nemški meji je živela holandska družina, ki je bila v svaštvu z nemško družino ob nasprotni meji. Holandski gospodar pa je imel god in je povabil na dom dva svoja brata iz Nemčije. Ker pa je med vojsko straža zelo stroga, brata nista mogla čez mejo. Toda ljudje so si znali pomagati. Prav na mejo so prinesli mizo in jo postavili tako, da sta stali dve nogi na nemški, dve pa na holandski zemlji. Na eni strani dolge mize so sedeli Nemci na svoji zemlji, na drugi pa Holandci na svoji in prav židane volje obhajali god holandskega hišnega očeta, ne da bi se bili kaj pregrešili zoper mejne zakone.

Koliko časa žive ptice? Splošno je razširjena napačna misel, da je pticam odmerjen le kratek rok življenja. Temu pa ni tako. Da pogine večina ptic tako zgodaj, nanašajo samo okoliščine njih življenja. Znani ornitolog Nauman dokazuje, da žive ptice v ugodnih okolnostih neverjetno dolgo. Tako je živel neki labud 300 let, sokol doseže lahko 160 do 170 let. Dolgo žive tudi orli in jastrebi. To se vidi na pticah, ki so ujete in niso izpostavljene nevarnostim. V cesarskem gradu na Dunaju je živel ujet orel od leta 1615. do l. 1719. V menažeriji Schönbrunskega gradu je živel ujet orel celih 80 let. Istotam so imeli beloglavéga jastreba od leta 1706. do leta 1824. — Tudi papiga živi dolgo vrsto let. Močvirske in morske ptice preživé par človeških rodov. Posebno za gáge je znano, da dočakajo lahko sto in več let. Ta pojav pojasnuje dr. Belin tako: Tem pticam je dano dolgo življenje kot neka kompenzacija za njih majhno plodovitost in za opustošenje njih gnezd. N. pr.: Na majhnem otoku St. Hilda poberejo ljudje letno okoli 20.000 tringov in mnogo tisoč jajec velikega telebana, a dasi leže teleban le eno jajce na leto in je treba mladiču celih štirih let, da doraste, vkljub temu se ne zmanjšuje njegovo število kaj posebno. — Na otoku Sylt poberejo ribiči letno okoli 30.000 galebovih in okoli 20.000 jajec morske lastavice, pa se ne

pozna, da bi se krčilo število teh pticév. — Kar pravi dr. Belin, velja tudi glede roparskih ptic; manjša starost je odmerjena drugim pticam. Krokár živi lahko sto let. Srako je imel Nauman 31 let pri hiši, zadavila jo je mačka. Nauman je poznal kukavico, ki se je oglašala 32 let iz istega gaja, slavčka je imel 20 let v kletki. Kosi in kanarčki in več drugih drobnih ptic živi po 20 do 30 let v varnem zaporu. Večkrat slišimo o belem vrabcu, ki je osivel

— Mati! Ali naj pišem očetu, da smo imeli danes žgance z ocvirki?
— Nikar ne! Veš da mi lahko očita potratnost!

vsled starosti, bela vrana ne živi samo v pravljici. Tudi domača perutnina bi živela lahko okoli 20 let, če bi jo pustila živeti človeška potreba in lakomnost.

Sol v zraku. Spektralna analiza dokazuje, da je v vseh plasteh zraka nekoliko soli, ki prihaja na vsak način iz morja. Ko je divjal nekega leta strahovit orkan ob angleškem obrežju, je zaneslo solni vzduh daleč v notranjost dežele. V Fleetwodu, kjer je divjal orkan najhujše, je imel brzino 172 km na uro in poredini sunki vetra so imeli naglost 57 metrov v sekundi. Drugi dan so našli sol na travi, po drevesih, po strehah. Že leta 1889. so opazili, da je bil slani morski vzduh zagnan od nevihte čez 90 km v deželo in da je bilo pokrito listje po drevju s soljo. Isto prikazen so ugotovili še ob drugih hudih viharjih, ko so našli sledove soli 100 do 110 km daleč v deželi.

Ako se prehladimo, se pojavijo v udih »prehladni strupi«, ki nam povzročijo bolečine. Če preveč delamo, se tvorijo v udih »utrudne snovi«, ki zavirajo delovanje mišic. »Prehladne strupe« kakor tudi »utrudne snovi« preženemo hitro, ako masiramo roke in noge s Fellerjevim bolečine lajšajočim, mišice in kite krepčujočim rastlinskim esenčnim fluidom z zn. »Elsa-Fluid«. 12 steklenic pošlje franko za 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Priporočajo ga mnogoštevilni zdravniki in nad stotisoč zahvalnih pisem. (u)

Knjigoveznica
Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani
Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.